

פרשת ואתחנן

לא תעשה לך פסל כל תמונה (ה, ח)

כתב השו"ע (יו"ד סימן קמא ס"ד): אסור לצייר (צורה בולטת) צורות שבמדור שכינה, כגון ארבע פנים בהדי הדדי (שהם אריה שור נשר), וכן צורת אדם לבדו, כל אלו אסור לעשותם אפילו הם לנוי. ואם גוי עשאהם לו אסור להשהותם. במה דברים אמורים בבולטת אבל בשוקעת כאותם שאורגים בבגד ושמציירים בכותל בסמנין, מותר לעשותם. וצורת חמה ולבנה וכוכבים אסור בין בבולטת בין שוקעת. ובסעיף ו' כתב: צורת הבהמות חיות עופות ודגים, וצורת אילנות ודשאים וכיוצא בהם, מותר לצור אותם ואפילו היתה הצורה בולטת. עכ"ל. הרי יש מהן שאין איסור אלא בבולטת ולא בציור בעלמא על נייר או כותל. ויש מהן אסור אף בציור בעלמא. (ונחלקו אחרונים אי שרי כשיש חצי צורה כגון חצי ירח וחצי שמש. ואכמ"ל).

לפי"ז תמונות של "צילום פוטוגרפי", אם של חיות ואילנות וכו' מותר בודאי לתלותם בבית. וכן של שור נשר אריה ואדם מותר. אבל של חמה ולבנה (בלשונינו שמש וירח), אסור לדעת השו"ע. כי נראה לכאורה שצילום הוא כציור בסמנין, ששניהם אינם בולטות.

וגם הנה גם ב"צורת אדם" כשאינה בולטת אינו ברור דמותר, כי זהו דעת הרמב"ם והשו"ע. אבל דעת הראב"ד שגם כשאינה בולטת אסור. לפי"ז, כל ציור יד על נייר וכן צילום פוטוגרפי, אסור, הן לענין צורת אדם הן שמש וירח.

אכן מדברי הבן איש חי (ש"ב מסעי אות ט) נראה דצילום פוטוגרפי קיל טפי, כלומר אע"פ שצורה שוקעת אסור והיינו ציור ממשי על נייר וכותל, מ"מ בצילום "שאיין בו ממש", שרי. ולכן כתב להקל להצטלם חצי גוף הגם שגם חצי גוף יש להחמיר מצד חסידות. ע"ש. וכן צירף סברא זו ל"ספק ספיקא" בס' הליכות עולם (ח"ז עמוד רפז). ע"ש. וכל שכן שכאן אנו דנין לא על עשייתן אלא "להשהותם" (לתלותם בבית או בסוכה) שאז קיל טפי לפי איזה דעות, (עיין להט"ז יו"ד (סימן קמא ס"ק יב) ולהגר"א בביאוריו שם אות כא) בדעת הרמב"ם. ולפיכך אע"פ שיש מי שאסר בצילום פוטוגרפי ומשווהו לציור, (עיין שו"ת דברי מלכיאל ח"ג סימן נח וישכיל עבדי ח"ב דקי"ז), מ"מ יש עכ"פ ספק ספיקא. ולכן לא רק אם קיבל תמונות כאלו, או כבר ישנם אצלו, מותר לתלותם. אלא אפילו לקנותם לכתחילה מותר. וע' בתוספות (יומא נד.) וברש"ש.

והנה גם שמש וירח וכוכבים, אשר אסורים לפי דעת השו"ע אע"פ שאינם בולטים, הרי כתב בספר יד הקטנה (הובא בדרכי תשובה יו"ד סימן קמא אות מו) שאין זה אלא כשיצייר בו "קרניים". אבל אם עשה או צייר עיגול פשוט, אין בו איסור כלל וכו'. ועד"ז הוא בצורת לבנה ובצורת כוכבים.

ויוצא כך: שציור ע"ג כותל או נייר ומצוייר בה "אדם" או "ארבעה פנים" ביחד, מותר. כי אין אסור אלא בבולטת. ומ"מ אפילו למחמירים באלו גם כשאינה בולטת, מ"מ תמונות של "צילום" מותר. וכ"ש כשאינו כל גופו.

וכן לענין "שמש וירח וכוכבים", שלדעת השו"ע אסור. מ"מ הרי יש מתירים, וכמ"ש הריטב"א שאין אסור בהם רק בבולט. וכ"ד מהר"ם מרוטנבורג שמש וירח מותר ע"י צבעים. אלא, שלדעת השו"ע אסור. מ"מ אם הם ע"י צילום (ולא ציור ידני) יש להתיר לתלותם בבית ובסוכה. ואם הם בציור כת"י אסור, אא"כ אין בהם צורה גמורה, כגון שאין קרניים סביב השמש, וכמו כן לענין לבנה וכוכבים. וכל שכן כשהן חצי שמש וחצי לבנה. וה' יזכנו לעבדו בלבב שלם אמן.

פרשת ואתחנן

מקור: הרב אלעזר רז שליט"א